

П'єса П.І. Чайковського "Жовтень. Осіння пісня" (цикл "Пори Року")**Бесіда зі слухання музики**

Кожна пора року має свій настрій. Осінь чомусь вважають сумною... Певно тому, що восени пташки прощаються з рідними домівками і летять у вирій; дерева спочатку наряджаються на осінній бал у вишукане вбрання, а потім прощаються з ним, щоб навесні завітнути знову; одні тварини готуються заснути аж до весни, решта — облаштовують домівки до найсуворішої пори року — зими... Отже, здається, що все навколо, немов спляча красуня, засинає.

Але таке враження оманливе. Біологічні процеси уповільнюються, але не згасають. І для багатьох тварин зима — пора боротьби за виживання: залишаються найсильніші, найпрудкіші, найвитриваліші...

Тож, осінь — це ще й пора змін, очікування, невпевненості (якою буде зима? що слід зробити зараз, аби легше було її пережити?), підготовки до життя в інших умовах. Сумувати ніколи, всі готуються, очікують, використовують останню нагоду перепочити... (Адже ніхто не знає, коли стане зовсім холодно і випаде перший сніг, якою буде зима...) Просто для не завжди уважного людського ока все виглядає інакше. Тож пізня осінь — це пора очікувань, останньої перевірки готовності до зими.

У кожного композитора своє сприйняття пір року, свої спогади. Послухаймо п'єсу П.І. Чайковського «Жовтень. Осіння пісня» (з циклу «Пори року») і спробуємо знайти там різні відтінки осені.

- Як звучить музика? (*Співучо, мрійливо, спокійно, з легким сумом...*)
- Які рухи підходять до цієї музики? Де у природі можна побачити такі рухи восени?
- Яку осінь змальовує композитор — ранню чи пізню? Які осінні явища він описує?
- Восени часто йдуть дощі. Уявіть, який це дощик. Як звучить? (*Спробуйте передати звук дощику, використовуючи дитячі музичні інструменти.*)

Осіння пісня — одна з найгарніших, найвишуканіших мелодій альбому «Пори року». Ми немов чуємо, як зітхає та сумує природа. (*Спочатку звучить висока нотка, потім вона «опускається» — фортепіано немов зітхає. Покажіть рухами рук це зітхання.*) Їй шкода кожну пташечку, кожний листочок, кожну краплинку дощику. Та й сам дощик сумний... Повільно у повітрі кружляють листочки і падають, вони лежать на землі, вітер їх потроху ворушить і листочки немов зітхають... Та й вітер тепер не такий лагідний та усміхнений, як улітку, а рвучкий, холодний і також сумний...

- Як іще ми можемо побачити зітхання, сум природи?
- Покажіть музику рухами рук, тіла...
- Затанцюйте осінь.
- Які фрагменти музики повторюються? Як ви вважаєте, чому?
- Простежте, як композитор веде основну тему, як змінює її.
- Почуйте відголоски мелодії: немов луна відповідає.
- Який темп у музики? А чи завжди він однаковий? Яке явище природи може так описувати композитор? Покажіть руками зміни в мелодії.

- В кінці мелодія поступово завмирає. Як ви гадаєте, чому композитор саме так закінчує цю п'єсу?
- Уважно послухайте музику і спробуйте знайти в ній різні настрої.

Цю п'єсу цілком можна назвати сповіддю душі композитора, натхненної красою осінньої природи, що в'яне. П. Чайковський дуже щиро і проникливо передає свій настрій, свої почуття.

Уважно роздивіться з малятами відео без звуку (завантажте файли, натиснувши кнопки нижче).

- Яке відео краще підходить до "Осінньої пісні"?